

Предмет: Историја и општество					
Тема: ПОЕДИНЕЦОТ И ОПШТЕСТВОТО					
Време за реализација: 29 часа(14 недели)					
Изготвиле:				Од ООУ:	
Адаптирале:				Од ООУ:	
содржини (и поими)	стандарди за оценување	Часови	активности	средства	следење на напредокот
1. Етички вредности Поими (чесност, вистинољубивост, праведност, лажење, уценување, подмитување, клеветење, неправда)	Дава примери за неетичко однесување (лажење, уценување, подмитување, клеветење, неправда). Ја објаснува потребата од почитување на етичките вредности (чесност, вистинољубивост, праведност).	1	Наставникот подготвува приказни за однесување во кои има примери за лажење (на пример: едно дете бара од друго пари за сендвич кои потоа ги троши за играње видеоигри), за клеветење (на пример: едно дете кажува за друго дете дека украдо нешто од самопослуга иако не го сторило тоа со цел да му наштети на угледот), за подмитување (на пример: едно дете му дава пари на друго за да сокрие дека го искршило прозорецот) и за уценување (на пример: едно дете му бара пари на друго за да не им каже на другите дека го искршило прозорецот). Учениците, поделени во групи, добиваат по една приказна и во неа го идентификуваат нечесното однесување и ги наведуваат особините на децата коишто постапуваат нечесно (нечесни и лажливци) и на децата кои што не го прават тоа (чесни и вистинољубиви). Секоја група ја презентира приказната и направената анализа. На крајот дискутираат за последиците од таквото однесување по децата коишто лажат/клеветат/подмитуваат/уценуваат, по децата на коишто е насочено таквото	Дигитални паметни (смарт) уреди. • Учебник. Работни листови Текстови изготвени од наставникот илустрации	усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови, ▪ домашните задачи,

			однесување и по нивните меѓусебни односи. Заеднички се заклучува зошто се важни етичките вредности за градење односи на меѓусебна доверба како кај децата така и кај возрасните		
2. Етички вредности Поими (чесност, вистинољубивост, праведност, лажење, уценување, подмитување, клеветење, неправда)	Дава примери за неетичко однесување (лажење, уценување, подмитување, клеветење, неправда).	1	Учениците, поделени во групи, глумат ситуации (по една на група) во која се прикажани неетички постапки, како на пример: лажење, уценување, подмитување, клеветење и неправда во кои се вклучени возрасни (може да се користат прилагодени ситуации од претходната активност). За секоја ситуација подготвуваат куса видеоснимка, ја коментираат неетичката постапка што е претставена и од сите видеоснимки заедно прават подолго видео што го прикажуваат пред другите во училиштето или го постираат на фејсбук/веб-страницата на училиштето/паралелката.	Дигитални паметни (смарт) уреди. • Учебник. социјални мрежи интернет портали	<ul style="list-style-type: none"> практичните изведби поврзани со стандардите за оцену
3. Етички вредности Поими (чесност, вистинољубивост, праведност, лажење, уценување, подмитување, клеветење, неправда)	Ја објаснува потребата од почитување на етичките вредности (чесност, вистинољубивост, праведност).	1	Учениците се подготвуваат за „протести“. Тие, поделени во групи, смислуваат куси пароли кои треба да помогнат во борбата против лажење, уценување, подмитување, клеветење и неправда (на пример: Биди фер играч!; Почитувај ги другите!; Кој лаже, тој краде!; Уценувачите во затвор!; Пријави мито!; Клеветењето е најголемиот непријател!). Секоја парола ја запишуваат на посебен лист хартија. Потоа шетаат низ училницата, симулирајќи протест – паролите ги	Работни листови Дигитални паметни (смарт) уреди. • Учебник.	<ul style="list-style-type: none"> учеството во истражувањата изработката на проектите,

			<p>носат високо дигнати и ги извикуваат на глас. Проектна задача. Група ученици со помош на наставникот подготвуваат прашалник со кој ќе ги анкетираат учениците од училиштето за да констатираат присуство на лажење, уценување, подмитување, клеветење и неправда меѓу учениците (примери за прашања: Дали си излажал/-а соученици повеќе од 10 пати во текот на минатата недела?; Дали те излажале соучениците повеќе од 10 пати во текот на минатата недела?; Дали во текот на оваа година си бил/-а уценет/-а од соучениците за нешто?). Добиените резултати ги претставуваат во табела (или на графикон) и заедно со заклучокот кој ја опишува состојбата во училиштето ги објавуваат на огласната табла во училиштето</p>		
<p>4. Етички вредности</p> <p>Поими (чесност, вистинољубивост, праведност, лажење, уценување, подмитување, клеветење, неправда)</p>	<p>Наведува аргументи со кои се осудува нанесена неправда.</p>	1	<p>Учениците, поделени во групи, споделуваат сопствени искуства или искуства на свои другари за доживеана неправда во училиште. Потоа избираат една од презентираниите ситуации на неправда за која треба да напишат протестно писмо или жалба упатена до претседателот на одделенската заедница, до претседателот на ученичката заедница, до ученикот правобранител, до одделенскиот наставник, до стручната служба или до директорот. Во писмото/жалбата треба кусо да ја опишат ситуацијата на неправда, да аргументираат зошто е тоа неправда и да</p>	<p>Дигитални паметни (смарт) уреди. • Учебник.</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,</p>

			побараат преземање мерки. Откако секоја група ќе го прочита писмото/жалбата, се води дискусија за тоа што е неправда, кај кого треба да се обратат кога ќе се случи неправда и како може да бидат заштитени.		
5. Социјализација Поими (општествени/социјални норми, личност, фактори на социјализација)	<p>Ја објаснува социјализацијата како процес преку кој децата учат како да станат членови на општеството.</p> <p>Ја објаснува улогата на општествените (социјалните) норми во животот на луѓето.</p>	1	<p>Се подготвуваат шест ливчиња на кои е напишан по еден од следните зборови: 1) ученик, 2) родител, 3) сосед, 4), пријател, 5) доктор и 6) полицаец. Учениците се делат во шест групи и секоја група влече по едно ливче со задача да одговори: Какво однесување се очекува од...? Одговорите треба да се однесуваат на напишаното на извлеченото ливче. Групите ги запишуваат своите одговори и ги презентираат пред сите. Потоа добиваат нова задача – учениците, во рамки на групата, треба да одговорат на прашањето од каде знаат како треба да се однесуваат учениците, родителите, соседите, пријателите, докторите и полицајците.</p> <p>На крајот се води отворена дискусија за да се заклучи дека: а) очекуваното однесување произлегува од правилата што ги пропишува општеството, б) тие правила се нарекуваат општествени или социјални норми, в) општествените норми се учат во текот на социјализацијата и г) социјализацијата е процес преку кој децата учат како да станат членови на општеството.</p>	Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови	усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,
6. Социјализација	Ја објаснува	1	Се подготвуваат шест ливчиња на кои е	Дигитални паметни	усните одговори

<p>Поими (општествени/социјални норми, личност, фактори на социјализација)</p>	<p>социјализацијата како процес преку кој децата учат како да станат членови на општеството. Ја објаснува улогата на општествените (социјалните) норми во животот на луѓето.</p>		<p>напишан по еден од следните зборови: 1) ученик, 2) родител, 3) сосед, 4), пријател, 5) доктор и 6) полицаец. Учениците се делат во шест групи и секоја група влече по едно ливче со задача да одговори: Какво однесување се очекува од...? Одговорите треба да се однесуваат на напишаното на извлеченото ливче. Групите ги запишуваат своите одговори и ги презентираат пред сите. Потоа добиваат нова задача – учениците, во рамки на групата, треба да одговорат на прашањето од каде знаат како треба да се однесуваат учениците, родителите, соседите, пријателите, докторите и полицајците. На крајот се води отворена дискусија за да се заклучи дека: а) очекуваното однесување произлегува од правилата што ги пропишува општеството, б) тие правила се нарекуваат општествени или социјални норми, в) општествените норми се учат во текот на социјализацијата и г) социјализацијата е процес преку кој децата учат како да станат членови на општеството.</p>	<p>(смарт) уреди. работни листови</p>	<p>на прашања поставени од наставникот или од соучениците, придонесот во групните активности, придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,</p>
<p>7. Социјализација Поими (општествени/социјални норми, личност, фактори на социјализација)</p>	<p>Наведува примери од реалноста преку кои ја објаснува улогата на семејството, училиштето, врсниците/другарите и медиумите во</p>	<p>1</p>	<p>Учениците се делат во четири групи и се подготвуваат за дебата. Секоја група работи на еден од факторите на социјализација: семејството, другарите (врсниците), училиштето и медиумите. Притоа, смислува што е можно повеќе аргументи, поддржани со примери од реалноста, со кои треба на другите да им докаже дека „нивниот“ фактор е</p>	<p>Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности,</p>

	процесот на социјализација.		<p>најважен за тоа што децата ќе научат дека е добро/лошо да го прават и како ќе се однесуваат. Потоа групите наизменично кажуваат по еден аргумент со пример, секој следен пат претставувани од различен член на групата. Секој ја започнува својата аргументација со реченицата: Семејството/училиштето/другарите/медиумите (зависно од групата на која припаѓа) е најважно/се најважни за социјализацијата затоа што... и наведува еден аргумент проследен со пример. На крајот, во отворена дискусија, се заклучува дека секој фактор е важен и има различно влијание во различни периоди од детството. Се нагласува и дека во процесот на социјализација децата може да научат да ги почитуваат етичките вредности, но и да не ги почитуваат, зависно од тоа што го научиле под влијание на сопственото опкружување (факторите на социјализација)</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,
<p>8. Социјализација</p> <p>Поими (општествени/социјални норми, личност, фактори на социјализација)</p>	<p>Ја објаснува улогата на социјализацијата во формирањето на личноста.</p>	1	<p>Учениците, поделени во мали групи, добиваат работен лист во чиј центар е нацртан круг во кој пишува ЛИЧНОСТ: однесување кон другите луѓе и кон работата, а околу него се нацртани повеќе празни кругови. Задачата на групите е во празните кругови да наведат различни особини на личноста преку кои се манифестираат различни начини на однесување на личноста кон другите луѓе и/или кон работата (пример: соработлив/соработлива – соработува со</p>	<p>Дигитални паметни (смарт) уреди.</p> <p>работни листови</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците,

			колегите; исполнителен/исполнителна – ги завршува задачите на време). Притоа, се нагласува дека особините не треба да се пишуваат само во машки род, туку треба и во женски род (пример: соработлив /соработлива). По презентацијата на сработеното на групите им се дава нова задача – овој пат да дискутираат зошто личностите се разликуваат според нивните особини и начинот на кој се однесуваат кон другите и кон работата (пример: зошто едни се посоработливи од други, потрудолјубиви од други). На крајот се води отворена дискусија за да се заклучи дека личноста се формира во текот на социјализацијата и повеќето особини на личноста кои се манифестираат во однесувањето кон другите и кон работата се учат под влијание на семејството, училиштето, врсниците и медиумите		▪ работните листови,
9. Активности за следење на постигањата на учениците Етички вредности Социјализација	Го анализира, проценува и подобрува и применува сопственото учење и	1	Учениците одговараат на квизови или наставни листови за да се повтори наученото.	Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови	Писмени одговори и одговори на квизови кои се дел од поучувањето
10. Припадност на различни групи Поими (општествена/социјална	Објаснува (преку примери) како припадноста на различни	1	Наставникот ги запишува на табла речениците со кои се опишува себеси, користејќи ги следните елементи: 1) полот, 2) членовите на семејството, 3) професијата, 4) училиштето во	Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови	усните одговори на прашања поставени од наставникот или

<p>група, идентитет, национална/државна припадност, етничка припадност, граѓани)</p>	<p>општествени групи го определува идентитетот на секој поединец.</p>	<p>кое работи, 5) етничката припадност и 6) националната/државната припадност. Учениците добиваат работен лист со недовршени реченици кои треба да ги довршат, користејќи го претставувањето на наставникот како модел: Јас сум _____. (Наведува: момче или девојче.) Моето семејство го сочинуваат _____. Јас сум ученик во _____ одделение. (Ја наведува паралелката.) Учам во основното училиште _____. Јас сум _____. (Ја наведува етничката група.) Јас сум од _____. (Го наведува името на државата.) По завршување на задачата наставникот ги повикува учениците кои припаѓаат на иста група (според повеќето од елементите во описот) да станат или да се распоредат во различни делови од училницата. Групите се: 1) момчиња и девојчиња, 2) ученици во конкретното одделение 3) ученици во конкретното училиште, 4) припадници на секоја застапена етничка група посебно и 5) граѓани на Република Северна Македонија. Потоа се води отворена дискусија со цел да се констатира дека меѓу луѓето постојат сличности и разлики во припадноста на групите (пример: припадноста на конкретно семејство ја споделуваат мал број луѓе,</p>		<p>од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,</p>
--	---	--	--	--

			<p>припадноста на одредена паралелка повеќе, на одредено училиште уште повеќе, на одредена професија уште повеќе, на одредена етничка група уште повеќе, на одредена држава уште повеќе, а на одреден пол/род најмногу) и дека припадноста на групите го определува нивниот идентитет (пример: не е исто дали е некој ученик во трето или во петто одделение/во основно или во средно училиште, дали некој работи како одделенски наставник или како полицаец), од што понатаму зависи нивниот однос кон различните групи – луѓето чувствуваат поголема приврзаност кон членовите на групите на кои им припаѓаат отколку на другите (на пример: родителите повеќе ги штитат своите деца отколку туѓите, жените лесно се солидаризираат кога се напаѓаат за нешто од мажите).</p>		
--	--	--	--	--	--

<p>11. Припадност на различни групи Поими (општествена/социјална група, идентитет, национална/државна припадност, етничка припадност, граѓани)</p>	<p>Ја објаснува (преку пример) разликата меѓу национална/државна а и етничка припадност.</p>	<p>1</p>	<p>Од учениците, поделени во групи, се бара да напишат што знаат за јазикот, традиционалните јадења/десерти, народната музика и доминантната религија на различните етнички групи кои живеат во Република Северна Македонија. Кога ќе завршат, го презентираат напишаното пред сите, дополнувајќи се едни со други. Доколку немаат познавања за различните етнички групи, наставникот ги запознава преку претходно подготвена презентација.</p>	<p>Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,</p>
<p>12. Припадност на различни групи Поими (општествена/социјална група, идентитет, национална/државна припадност, етничка припадност, граѓани)</p>	<p>Ја објаснува (преку пример) разликата меѓу национална/државна а и етничка припадност.</p>	<p>1</p>	<p>Ученици работат во групи. Им се дава задача на посебен лист од едната страна да го нацртаат знамето на Република Северна Македонија, а од другата страна да наведат што ги прави горди што се граѓани на државата (на пример: мултиетничкиот карактер, природните убавини, некои заеднички особености на граѓаните, како што се: гостопримливост, солидарност...). Кога ќе завршат, го презентираат напишаното пред сите, па во дискусија се констатира дека граѓаните на Република Северна Македонија се разликуваат според етничката припадност, но споделуваат иста државна, односно национална припадност</p>		

<p>13. Припадност на различни групи Поими (општествена/социјална група, идентитет, национална/државна припадност, етничка припадност, граѓани)</p>	<p>Ја објаснува улогата на граѓаните која произлегува од припадноста на државата преку наведување како се покажува почит кон сопствената држава.</p>	<p>1</p>	<p>Наставникот подготвува два големи листа хартија (може од флипчарт табла). На врвот на едниот пишува: Државата Република Северна Македонија ги почитува своите граѓани доколку им обезбеди:..., а на другиот: Граѓаните на Република Северна Македонија ја почитуваат својата држава така што:... Учениците, поделени во групи, даваат одговор на двете прашања. Потоа своите одговори ги запишуваат на големите листови така што групите наизменично наведуваат по еден одговор на едниот и по еден на другиот лист. Кај одговорите кои се повторуваат групите ставаат посебен знак (на пример: ѕвездичка). На крајот наставникот го чита напишаното на листовите и заеднички се резимира дека државата ги почитува своите граѓани (на пример: им обезбедува образование, лекување, зборување на мајчин јазик, можности за вработување, струја и вода) и дека тие ја почитуваат државата (на пример: ги почитуваат симболите на државата, законите, им помагаат на сограѓаните).</p>	<p>Флипчарт табла Листови хартија</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,</p>
<p>14. Припадност на различни групи Поими (општествена/социјална група, идентитет, национална/државна припадност, етничка</p>	<p>Ја објаснува улогата на граѓаните која произлегува од припадноста на државата преку наведување како се</p>	<p>1</p>	<p>• Изработка на Т-табела: Права и должности на граѓаните на Република Македонија. (што и обезбедува државата на своите граѓани, а што граѓаните)</p>		<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности,</p>

припадност, граѓани)	покажува почит кон сопствената држава.				<ul style="list-style-type: none"> ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,
15. Активности за следење на постигањата на учениците Припадност на различни групи Поими (општествена/социјална група, идентитет, национална/државна припадност, етничка припадност, граѓани)	Го анализира, проценува и подобрува и применува сопственото учењеи	1	Учениците одговараат на квизови или наставни листови за да се повтори наученото.	Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови	Писмени одговори и одговори на квизови кои се дел од поучувањето

<p>16. Човекови права Поими (Универзалната декларација за човекови права, човекови права, слобода, принципи на универзалност, неутуѓивост, еднаквост и недискриминација, дискриминација, Роза Луксембург, Мартин Лутер Кинг)</p>	<p>Објаснува, преку пример, дека основните човекови права произлегуваат од потребите на луѓето за опстанок, развој и напредок во општеството.</p>	1	<p>Учениците се поделени во групи и секоја група добива комплет со дваесетина напишани (а по можност и илустрирани) картички и неколку празни картички – на секоја од напишаните картички е претставена една потреба (пример: чист воздух, образование, здрава храна, здравствена заштита) или една желба (пример: сопствена соба, компјутер, велосипед, џепарлак). Нивна прва задача е да ги разгледаат картичките и доколку мислат дека недостасува нешто што тие го сакаат и што им е многу важно, тоа да го напишат (и нацртаат) на празните картички. Откако ќе ги комплетираат картичките, се бара да издвојат осум картички од кои би можеле да се откажат доколку мораат. Откако наставникот ќе ги собере картичките од кои се откажале, од групите бара да се откажат уште од други осум. Секоја група ги лепи преостанатите картички на лист и ги презентира пред другите.</p>	Картички листови	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,
<p>17. Човекови права Поими (Универзалната декларација за човекови права, човекови права, слобода, принципи на универзалност, неутуѓивост, еднаквост и</p>	<p>Наведува кога и каде е донесена Универзалната декларација за човекови права и објаснува зошто</p>	1	<p>Наставникот ги објаснува човековите права како систем од правила за кои се договориле луѓето на меѓународно ниво и презентира што претставува.</p>	Дигитални паметни (смарт) уреди.	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците,

недискриминација, дискриминација, Роза Луксембург, Мартин Лутер Кинг					
18. Човекови права Поими (Универзалната декларација за човекови права, човекови права, слобода, принципи на универзалност, неутуѓивост, еднаквост и недискриминација, дискриминација, Роза Луксембург, Мартин Лутер Кинг	Ги објаснува, преку примери, базичните принципи на човековите права (универзалност, неутуѓивост, еднаквост и недискриминација).		Универзалната декларација за човекови права, кога и каде е донесена и кој бил поводот за нејзиното донесување. Учениците, поделени во парови, одговараат на квиз со десетина тврдења – определуваат дали даденото тврдење е точно (Т) или неточно (Н). Тврдењата се однесуваат на базичните принципи на човековите права: универзалност и неутуѓивост (на пример: Човековите права важат само за граѓаните на богатите земји.–Н; Бегалците ги имаат истите човекови права како и другите граѓани.–Т; Човековите права му припаѓаат на секое човечко суштество со самото негово раѓање.–Т; Човековите права може да им се одземат на луѓето што не ги заслужуваат.–Н), еднаквост и недискриминација (Сите човечки суштества се родени слободни и со еднакви права.–Т; Никој не смее да биде дискриминиран врз основа на полот, расата, етничката припадност, религиската припадност, возраста, потеклото, попреченоста или статусот во општеството.–Т; Оправдано е мажите да заработуваат повеќе од жените.–Н; На луѓето коишто имаат поинакво	Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови	усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,

			мислење треба да им се забрани да зборуваат на телевизија.–Н). Одговорите на учениците се користат во дискусија за да се објасни секој од наведените принципи и објаснението да се поткрепи со примери од секојдневниот живот (на пример: На девојчињата не смее да им биде забрането да играат фудбал затоа што се девојчиња.)		
<p>19. Човекови права Поими (Универзалната декларација за човекови права, човекови права, слобода, принципи на универзалност, неотуѓивост, еднаквост и недискриминација, Роза Луксембург, Мартин Лутер Кинг</p>	<p>Препознава дискриминација базирана на разликите меѓу луѓето.</p>	1	<p>Наставникот најавува дека сите девојчиња од паралелката ќе играат интересна игра, а сите момчиња ќе мора да останат седнати на столчиња, ќе молчат и нема ништо да прават додека трае играта. Девојчињата се делат во групи од по 5 до 6 учеснички и формираат „гасеници“: се редат во колони, фатени за рамениците од позади. Првата во колоната („главата на гасеницата“) треба да ја лови „опашката“, додека „телото на гасеницата“ треба да се движи лево-десно за да ја попречува во тоа. Кога „главата“ ќе ја фати „опашката“, оди на нејзино место (станува „опашка“), а ученичката којашто била зад неа станува „глава“. Активноста трае околу 5 минути и притоа се внимава момчињата воопшто да не учествуваат на каков било начин. По завршување на играта се води дискусија за тоа како им беше на оние што играа, а како на оние што не учествуваа и за тоа колку е правично да се изберат да учествуваат дел од учениците само затоа што се девојчињата. Заеднички се заклучува дека</p>		<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците,

			воопшто не е правично различно да се постапува со луѓето поради особини што немаат врска со активноста за која се избираат. Наставникот укажува дека таквото постапување се нарекува дискриминација – секогаш кога на едни им се дозволува нешто што на други им се забранува, без да има вистинска причина за тоа, се прекршува принципот на еднаквост и се прави дискриминација. На крајот од учениците се бара да наведат и други ситуации од секојдневниот живот кога се постапувало различно со припадници на различни групи и покрај тоа што немало вистинска причина за тоа.		
20. Човекови права Поими (Универзалната декларација за човекови права, човекови права, слобода, принципи на универзалност, неутуѓивост, еднаквост и недискриминација, дискриминација, Роза Луксембург, Мартин Лутер Кинг	Ја објаснува улогата на Роза Луксембург во борбата за постигнување на правата на жената. Ги објаснува придобивките за човештвото од борбата на Мартин Лутер Кинг за еднаквост и недискриминација.	1	Учениците се поделени во групи. Половина од групите добиваат задача да го презентираат придонесот на Роза Луксембург во борбата за постигнување на правата на жената, а другата половина да го презентираат придонесот на Мартин Лутер Кинг во борбата за еднаквост и недискриминација. По истражувањето на интернет (можни веб-страници: https://okno.mk/node/25122 ; https://akademik.mk/megjunaroden-den-na-zhenata-pravata-na-zhenite-se-nerazdeliv-del-od-univerzalnite-chovekovi-prava/ ; https://mk.voanews.com/a/who-was-martin-luther-king/4752610.html) секоја група подготвува куса мултимедијална презентација за „својот“ борец за човекови права со неколку	Универзалната декларацијата за човекови права. • Фотографии од борците за човекови права (Роза Луксембург, Мартин Лутер Кинг и Нелсон Мандела). • Списанија, весници, интернет-портали, социјални мрежи. Аудиовизуелни снимени содржини,	усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови, учеството во истражувањата, ▪ изработката на проектите

			фотографии и 5 реченици во кои освен основните биографски податоци ги наведува и неговите/нејзините заложби, односно придонесот. Секоја од групите кои работат на придонесот на Роза Луксембург подготвува и 5 пароли наменети за протест против дискриминација на жените со кои потоа симулира протест во училницата, а секоја од групите кои работат на придонесот на Мартин Лутер Кинг подготвува и говор со 5 подолги реченици против нееднаквоста и дискриминацијата, кој потоа се чита на „говорница“, со соодветна дикција и невербална комуникација.	апликации, прилагодени на возраста Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови	
21. Човекови права Поими (Универзалната декларација за човекови права, човекови права, слобода, принципи на универзалност, неутуѓивост, еднаквост и недискриминација, Роза Луксембург, Мартин Лутер Кинг	Ја објаснува улогата на Роза Луксембург во борбата за постигнување на правата на жената. Ги објаснува придобивките за човештвото од борбата на Мартин Лутер Кинг за еднаквост и недискриминација	1	Презентирање на сработените презентации , дискусија	Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови	усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови, учеството во истражувањат ▪ изработката на проектите
22. Правата на детето Поими	Прави разлика меѓу групите права на	1	Учениците се делат во групи и секоја група добива комплет картички со правата на детето	Универзалната декларацијата за	усните одговори на прашања

<p>(Конвенција за правата на детето, права на преживување, права на развој, заштитни права, права на учество, одговорност)</p>	<p>детето (на преживување, на развој, на заштита и на учество).</p>		<p>кои треба да ги распореди во четири одделни групи: преживување (пример: право на живот, слобода и сигурност, право на семејство, право на социјална сигурност, право на здравствена и медицинска заштита), развој (пример: право на образование, право на квалитетно образование, право на одмор и слободно време, право на сопствен идентитет, право на употреба на својот јазик), заштита (пример: право на приватност, претпоставка на невиност, сè додека не се докаже спротивното, заштита од експлоатација, заштита од употреба на опојни дроги, заштита од сексуално искористување и сексуална злоупотреба, заштита од малтретирање и негрижа, забрана на ропство) и учество (пример: право на сопствено мислење, слобода на изразување и пристап до информации, слобода на собирање и здружување, слобода на уверување и религија). Наставникот презентира кои права во која група спаѓаат, а учениците споредуваат дали точно ги распоредиле картичките. Заеднички се констатира зошто секое од правата спаѓа во наведената група.</p>	<p>човекови права.</p> <p>Аудиовизуелни снимени содржини, апликации, прилагодени на возраста</p> <p>Дигитални паметни (смарт) уреди.</p> <p>работни листови</p>	<p>поставени од наставникот или од соучениците,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,
--	---	--	--	---	--

<p>23. Правата на детето Поими (Конвенција за правата на детето, права на преживување, права на развој, заштитни права, права на учество, одговорност)</p>	<p>Објаснува зошто правата на детето се посебни во однос на човековите права.</p>		<p>Се води дискусија (со образложенија) по прашањата: Дали возрасните ги имаат овие права или тие важат само за децата?; Дали децата имаат помалку права од возрасните?; Дали самите деца можат да се избораат за почитување на нивните права? Се заклучува дека децата ги имаат истите права како возрасните (според принципот на универзалност на Универзалната декларација за човекови права), но се поранливи од возрасните (поизложени на ризици) поради што начинот на остварување на нивните права е поразличен. На крајот наставникот укажува на Конвенцијата за правата на детето од 1989 година која е донесена за да се регулираат специфичностите на детските права.</p>	<p>Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови Универзалната декларацијата за човекови права.</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови,</p>
<p>24. Правата на детето Поими (Конвенција за правата на детето, права на преживување, права на развој, заштитни права, права на учество, одговорност)</p>	<p>Ги поврзува правата со одговорностите.</p>		<p>Учениците се поделени во групи. Секоја група избира по едно ливче на кое е напишана комбинација од три права (од следните: право на приватност, право на одмор и слободно време, право на здравствена заштита, право на заштита од насилство, право на образование, право на квалитетно образование, право на сопствено мислење, слобода на изразување, право на пристап до информации, право на заштита од сексуално искористување и злоупотреба). За секое од правата на ливчето што го извлекла, групата</p>	<p>Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови, учеството во</p>

		<p>пишува како децата треба да го практикуваат тоа право во домашен и во училиштен контекст (пример за правото на приватност во домашен контекст:—Да не се влегува во детската соба без да се тропне на вратата.—Да не се читаат пораките од мобилните телефони.; во училиштен контекст:—Да не се претура во нечиј ранец без дозвола.—Да не се бара објаснување пред сите за отсуството од часот.). Притоа, наставникот го запишува на табла моделот што треба да се следи:</p> <p>Бидејќи имам право на... /слобода да..., никој дома не смее...</p> <p>Бидејќи имам право на... /слобода да..., никој во училиште не смее...</p> <p>Откако ќе го презентираат сработеното (едно по друго право), заеднички се констатира дека во секојдневниот живот секое право се практикува на различни начини</p>		<p>истражувањат</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ изработката на проектите практичните изведби поврзани со стандардите за оценување.
--	--	---	--	--

<p>25. Правата на детето Поими (Конвенција за правата на детето, права на преживување, права на развој, заштитни права, права на учество, одговорност)</p>	<p>Ги поврзува правата со одговорностите.</p>		<p>Учениците, поделени во парови, добиваат работен лист на кој се напишани најмалку 5 детски права. Нивна задача е да го преформулираат наведеното право така што ќе напишат еден начин на практикување на тоа право од нивна страна, започнувајќи со изразот Имам право... или Имам слобода... и под тоа ќе ја формулираат и напишат одговорноста поврзана со тоа право која произлегува од потребата да не се попречува практикувањето на тоа право. Притоа, тие треба да го применат примерот што наставникот го запишува на табла: Право на квалитетно образование. Имам право да барам да имам наставници коишто ќе ми објаснуваат за да можам да научам. Имам одговорност да не ги попречувам наставниците во наставата и другите ученици во учењето. По презентацијата на работата на групите се дискутира што значат одговорностите кои се поврзуваат со правата и се заклучува дека при практикувањето на секое право треба да се имаат предвид ограничувањата во сопственото однесување што го попречуваат сопственото практикување на тоа право, но и практикувањето на тоа право од страна на другите.</p>	<p>Дигитални паметни (смарт) уреди. работни листови Списанија, весници, интернет-портали, социјални мрежи.</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови, учеството во истражувањат ▪ изработката на проектите практичните изведби поврзани со стандардите за оценување.</p>
<p>26. Правата на детето</p>	<p>Препознава ситуации на</p>	<p>1</p>	<p>Учениците, поделени во групи, влечат по една ситуација во која е опишана повреда на едно</p>	<p>Дигитални паметни</p>	<p>усните одговори на прашања</p>

<p>Поими (Конвенција за правата на детето, права на преживување, права на развој, заштитни права, права на учество, одговорност)</p>	<p>повреда на сопствените права и на правата на другите.</p>	<p>или повеќе права на детето (на пример: ситуација во која една ученичка на писмената работа добила пониска оценка отколку што мисли дека заслужува и бара повратна информација од наставничката, која наместо да ѝ објасни каде погрешила и како да се подобри само ѝ кажува дека оценката е резултат на промашена тема и дека нема право да ја спори оценката). Групите имаат задача да ги подвлечат описите во ситуацијата кои укажуваат на повреда на правата на детето и да ги идентификуваат правата што се повредени (на пример: правото на квалитетно образование, правото на сопствено мислење, правото на пристап до информации). Секоја група ќе ја презентира „својата“ ситуација и ќе ги наведе правата што се прекршени во неа, со образложение од каде се гледа тоа. Потоа наставникот започнува дискусија поттикната од следните прашања/барања: Наведете ситуации од вашето искуство во кои се прекршени вашите права или правата на некое друго дете (ваш другар и/или соученик)!; Кои права им беа прекршени?; Како?</p>	<p>(смарт) уреди. работни листови</p>	<p>поставени од наставникот или од соучениците, ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови, учеството во истражувањат ▪ изработката на проектите практичните изведби поврзани со стандардите за оценување.</p>
---	--	--	---	---

<p>27. Правата на детето Поими (Конвенција за правата на детето, права на преживување, права на развој, заштитни права, права на учество, одговорност)</p>	<p>Препознава ситуации на повреда на сопствените права и на правата на другите.</p>	<p>1</p>	<p>предлог</p> <p>Повреда на право на образование</p> <p>Истражувачки активности на интернет Најмладата нобеловка Малала Јусафзаи</p>	<p>Аудиовизуелни снимени содржини, апликации, прилагодени на возраста</p> <p>Списанија, весници, интернет-портали, социјални мрежи.</p> <p>Дигитални паметни (смарт) уреди.</p> <p>работни листови</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ придонесот во групните активности, ▪ придонесот во изведување на заклучоците, ▪ работните листови, учеството во истражувањат ▪ изработката на проектите практичните изведби поврзани со стандардите за оценување.
<p>28. Тематско повторување</p>	<p>Го анализира, проценува и подобрува и применува сопственото учењеи</p>	<p>1</p>	<p>Активностите продолжуваат од претходниот час</p> <p>мултимедијална презентација и презентирање на истата</p>	<p>Дигитални паметни (смарт) уреди.</p>	<p>усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците, одговорите на квизови кои се дел од поучувањето,</p>

29. Активности за следење на постигањата на учениците	Систематизирање и проверка на стекнатите знаења	1	- Учениците одговараат на квизови или наставни листови	Дигитални паметни (смарт) уреди.	одговорите на квизови кои се дел од поучувањето, работни листови
--	---	---	--	----------------------------------	--